

M. 8554 : 1-10.
ACC. N:R. ....

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Aina Stenklo
Härad: Luggude ..... Adress: Lund
Socken: Höganäs stad ..... Berättat av: Karl Möller, skomakare
Uppteckningsår: 1942 ..... Född år 1857 i Rekekroken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Minnen berättade av skomakaren Karl Möller.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8554 :/.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Aina Stenklo
 Härad: Luggude Adress: Lund
 Socken: Höganäs stad Berättat av: Karl Möller, skomakare
 Uppteckningsår: 1942 Född år 1857 i Rekekroken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skomakare Karl Möller, 85 år gammal, bodde först i Rekekroken mellan Arild och Jonstorp, flyttade sedan till Höganäs år 1870 eller 1871 som skomakare. År 1873 lämnade han Höganäs och gick till Hälsingborg. - Jag gick härifrån som vandrande gesäll med en vaxduksränsel på ryggen. Det smickrade min fantasi att göra så, ty så många andra hade talat om sina färder på detta sätt men själv hade jag aldrig ännu försökt det. I Hälsingborg arbetade jag ett par år hos en gammal hedersgubbe på Bruksgatan. Det var just det året - 1873 - som koleran bröt ut i Hälsingborg och Höganäs och skördade så många offer. Så flyttade jag ut till Frillestad och arbetade hos en man, som var jordbrukare och skomakare. Därifrån kom jag till Norra Vram till en skomakare där, som var hos överhovstallmästare Tornérhielm. Se'n reste jag till Köpenhamn och stannade där i hela fem år. Ung och nyfiken var jag då och pigg på livet och blev snart inbiten köpenhamnare. Så lämnade jag till slut Köpenhamn och kom till Norrland, till Sundsvall, där jag stannade i tre år och även gifte mig där. I detta här huset ^(i Höganäs) dog hon se'n, hustru min, och här har jag bott i många, många år.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M.8554:2.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Aina Stenklo
Härad: Luggude ..... Adress: Lund
Socken: Höganäs stad ..... Berättat av: Karl Möller, skomakare
Uppteckningsår: 1942 ..... Född år 1857 i Rekekroken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Alla mina barn har rest till Amerika. Jag gifte mig en gång med en kvinna, som hade ägt detta huset och fick tre styvbarn med henne. Förut hade jag ju sex stycken. Men också hon dog efter ett par år. Så nu har jag varit ensam i 10 à 12 år. Men jag är frisk och kry och reder mig gott. -

- De unge, de tror, att de vet allt och de gamle ingenting. Jag håller fast vid det gamla, det var rätt så bra, och jag kan ej hålla med på allt nytt som berömmes.

Jag började som litet barn på min fars verkstad. Från min morfars stuga, som var min mors hem, har jag mina tidigaste minnen. Särskilt minns jag, att trösklarna var så höga - nästan en halv meter, tyckte jag - och lergolv var det i alla rummen. Det var i Rekekroken. Morfar - han hette Per Nilsson Alm och var född 1793 - hade varit soldat och varit ute för Krapperrups gård. Han var bl.a. med vid stormningen av Leipzig. Han berättade så mycket om krigarlivet, men jag var så liten då så inte minns jag mycket. De led rysligt av svält och köld. Ingen läkare hade de med sig, som skötte om deras sår utan det fick de plåstra om själva, som de kunde. Inget markententeri

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 8554:3

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Aina Stenklo
Härad: Luggude ..... Adress: Lund
Socken: Höganäs stad ..... Berättat av: Karl Möller, skomakare
Uppteckningsår: 1942 ..... Född år 1857 i Rekekroken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

följde med utan de svalt och for illa. När de stormade Leipzig och bröt sig igenom vällen var porten, de skulle igenom, full med smörja, med sten och lik och likdelar. De fick lov att röja upp och göra rent, innan de kunde komma fram med sina kanoner. Gatorna var packade med soldater, liken kastas i all hast åt sidorna för att trupperna skulle kunna komma fram, och blodet flöt i strömmar. -

- Han, morfar, gjorde bikupor och såkorgar av halm. "Silket" han sydde med, gjorde han av hasselkäppar, som han klöv genom att böja dem över knät. Sedan satte han de kluvna bitarna i munnen mellan tänderna och böjde och slet och klöv dem på så sätt ännu mer. Han hade ju alla sina tänder i behåll, den gamle mannen, men slitna var de nästan ända ned till tandköttet.

- Där på väggen hänger mitt livs historia: mitt eget porträtt och min hustrus och mina sex barn. Och där till vänster är verkstaden med mina gesäller. Till höger här är huset, jag bor i nu och som jag äger.

Skriv endast på denna sida!

ACC. Nr. M. 8554:4.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Aina Stenklo
Härad: Luggude ..... Adress: Lund
Socken: Höganäs stad ..... Berättat av: Karl Möller, skomakare
Uppteckningsår: 1942 ..... Född år 1857 i Rekekroken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- Rekekroken kallas så, därför att där fanns så mycket räkor, som vi fångade i nät, som släpades mellan stenarna. Räkorna stoppade vi sedan i en säck, som bars vid midjan. Vi barn åt dem ofta råa, knäckte dem mellan tänderna och åt upp dem. Jag tror inte, de kokas så värst mycket nu heller, de bli ju bara litet röda!

- Far var skomakare och jag började som sagt i hans verkstad som en 6 à 7 års pys. För den tiden skulle inte ungdomen gå i skola, tills de var gifta utan de skulle arbeta och visa, vad de dugde till och vad de kunde. Jag har inte gått i skola många veckor av mitt liv utan viktigare tyckte far, att jag arbetade i verkstaden. Enda avgiften i skolan var några skillingar, som vi fick med oss var vecka att ge till läraren för materielutgifter. Men viktigare var, som sagt, att arbeta, ja, vi fick inte ens leka utan att be om lov. Vid maten skulle vi alltid stå, bara de äldre fick sitta och viktigt var det att läsa en vers till bords och en, när man gick därifrån. Lyda skulle vi och stryk fanns nära till hands, om

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8554:5

Landskap: Skåne
Härad: Luggude
Socken: Höganäs stad
Uppteckningsår: 1942

Upptecknat av: Aina Stenklo
Adress: Lund
Berättat av: Karl Möller, skomakare
Född år 1857 i Rekekroken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vi gjort något rackartyg.

Maten var så enkel, så enkel. Inga slaktare körde omkring och sålde kött då som nu. På vintern måste man ha förråd samlat i källaren, om man över huvud taget skulle få något att äta. Nu kan man ju köpa litet då och litet då, men förr fick man köpa ett helt djur och slakta, om man ville ha kött. Hantverkarna hade ofta får då, som de hade tillsammans med bönderna.

- Smeden, skomakaren och skräddaren stod högt i anseende då, men muraren var ingenting. Tänk, vilken skillnad mot nu! Skräddaren sydde allt för hand och skomakaren likaså. Man hade ju inga maskiner utan alla sömmar gjordes för hand. Vi sydde mest stövlar. Och en pojke, som fick sina första stövlar, var stolt som en nyförlovad karl. Om han skulle vara riktigt fin, skulle han ha lädergaloscher utanpå stövlarna. Gummigaloscher fanns inte, det är senare tidens uppfinning.

Vi hade inte parskor på den tiden utan alla skor gjordes över samma läst, som var rak. Skomakaren gjorde själv lästerna till skorna, för då fanns det inga fabriker, som gjorde sådana.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 8554:6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Aina Stenklo
Härad: Luggude Adress: Lund
Socken: Höganäs stad Berättat av: Karl Möller, skomakare
Uppteckningsår: 1942 Född år 1857 i: Rekekroken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stöveln formades sedan med tiden efter foten. Men det var skrattretande att se ibland berusade drängar, som satt på sig stövlarna galet, sedan de väl format sig efter vänster-och högerfoten. Då pekade tårna rakt ut i vädret!

Långt sedan männen fått parskor gick kvinnorna och barnen med raka skor.

Vi använde så grovt läder, att vi har ej ens så grovt läder nu till sulor på damskorna ens, som vi förr hade till stövlarna. Så nog gjorde det ont att gå med nya stövlar. Men - de fick tåla't!

- Det var så enkelt på alla områden. Verktygen var så enkla i förhållande till nu, då man ju skulle kunna skyffla socker m.m. med dem.

- Golven var sandade och skurning av golvet förekom endast i sängkammaren. I salen stod linneskåpet och en säng med sängkläder, som ej användes. Allt rymdes ut, när vi skulle ha dans, för dansbanor och sådant fanns inte då.

- Och gå kunde vi! Jag har flera gånger gått till Hälsingborg, folk kunde minsann gå då.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 8554:7.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Aina Stenklo
Härad: Luggude ..... Adress: Lund
Socken: Höganäs stad ..... Berättat av: Karl Möller, skomakare
Uppteckningsår: 1942 ..... Född år 1857 i Rekekroken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- Vad det var för belysning i verkstaden? Jo, vi hade en tranlampa, en liten en, som lyste som en tändsticka och som stod på disken ibland verktygen. Omkring den kunde hänga en glaskula, stor som en sparkboll och full med vatten. Ju äldre vattnet blev - ibland flera år gammalt - ju klarare lyste det. I det ljuset arbetades och syddes och skars. Men ögonen var hela tiden i mörker, ljuset föll bara på arbetet. Det var så behagligt för ögonen, allt annat än den nuvarande belysningen, som man blir fullkomligt förstörd av. Dessa glastuber var ju tunga - flera kilo - och de hängde med tranlampan på en galge, som stod ställd på disken. På dagen, då de inte användes, hängdes de upp i taket. Man hade vanligen en sådan där glaskula per man.

- Ett arbete, som pojken först fick lära sig i skomakeriet, var att göra becktråd. Min mor spann garnet av lin, det finaste av linet, som kallas lockar. Detta skulle ej tvinnas utan vara en enkel otvinnad tråd. Tråden nystades sedan upp och så tog man av nystanet och vevade upp det på armen. Man la' tråden mellan alla fingrarna ett varv först. Se'n börja-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 8554:8.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Aina Stenklo
Härad: Luggude ..... Adress: Lund
Socken: Höganäs stad ..... Berättat av: Karl Möller, skomakare
Uppteckningsår: 1942 ..... Född år 1857 i Rekekroken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

de man med tummen igen ett andra varv o.s.v. Tre varv dugde till en sticktråd. Men skulle man sy tråden i ovanlädret och sulorna, då kunde man ha upp till 6 à 7 sådana garnvarv. Vid tummen på ett ställe skar man så av trådarna, så att de blev olika långa. Där alla dessa trådar var samlade, tog man dem i nypan och så började man spetsa trådarna över knät, och strök tvinningen av dem och började med de kortaste trådarna. Därefter delade man upp tråden i två delar, som var lika långa, delade på trådarna med handen och rullade dem, så att alla till slut tvinnade ihop sig med varandra. Detta skedde genom att dra handen till sig, förut hade man dragit handen ifrån sig. Och just för att trådarna från början varit ojämna och olika långa, blev nu tråden spetsig och jämn. När man så hade spetsat på båda ändar, började man becka den lagom, jämnt och väl. Så strök man ett litet tag med en vaxklump och sen med en skinnlapp, så den blev varm. På så sätt kom becket riktigt in i tråden. Därefter var det färdigt att sätta svinborst på. Man sökte gärna upp den styvaste borsten delade den från toppen, så att delarna blev lika tjocka. I

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 8554:9

Landskap: Skåne
Härad: Luggude
Socken: Höganäs stad
Uppteckningsår: 1942
Upptecknat av: Aina Stenklo
Adress: Lund
Berättat av: Karl Möller, skomakare
Född år 1857 i Rekekroken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

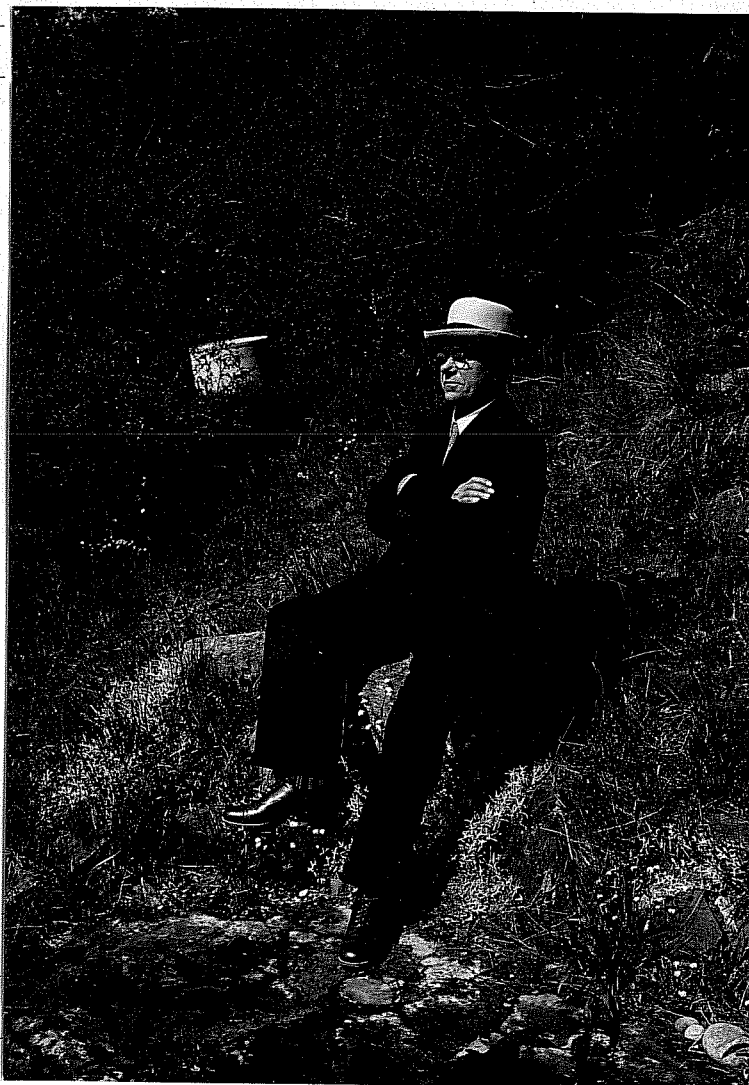
själva delningen, man lät nämligen en liten del av svinborsten vid rotändan vara hel och odelad, tar man så och sätter den nya becktrådens ena spets, ena delen av borsten lägges mot becktråden och snos samman med denna. Därefter snor man den andra borstdelen omkring och sen har man borsten som en synål att sticka med. Knutan ytterst på borsten rotända, skärs bort, så att spetsen blir rund som en strumpsticka. Och sen kan man sy av hjärtans lust. Vanligen avpassar man trådens längd efter den söm man skall sy, så att man alltid syr en söm med en enda tråd och slipper använda flera trådar, då sömmen ej skulle bli så stark.

Skriv endast på denna sida!

Skomakaren
Karl Möller.
"Jag är Mästaren",
brukar han säga.

M. 8554:10.
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Landsk. Skåne
Hd. Luggude
Sn. Höga nås stad
By etc.

H. ....

Br. ....

L. ....

Djup .....

Diam. ....

Ägare .....

(Adr.) .....

Fotogr. av .....

Teckn. .....

Ar .....

Negativ .....